

(/)

🏠 (/)

> Kunst - Arkitektur - Haver - Design - Mode (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Gauguin

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/arken-de-foerste-25-aar>)

Gauguin

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 169

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin>) **🐦**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/gauguin&title=))

Flemming Friborg.

Gauguin. Mennesket, monsteret og myten.

**Strandberg Publishing. 316 sider, indb., rigt ill.
399,95 kr.**

Af Anders Ellegaard

"...kan man godt være en stor kunstner, selv om man er mere end ualmindeligt usympatisk?"

Ovenstående er et citat fra bogen. - Forfatteren skriver om Paul Gauguin, at han var en stor kunstner og en skidt karl. - Er det så politisk korrekt at skrive en biografi om ham? I en MeToo- og en Cancel Culture-tid? Skal nutidens holdninger og moral bruges med tilbagevirkende kraft? Nutidens moralvogtere mener, at de har akkumuleret mere viden og har bredere normer og dermed ret til at dømme enhver historisk epoke, der ikke holder mål med vor egen. Gamle, hvide mænd har kunnet legitimere og systematisere deres overgreb. Nu skal der hævnnes! -

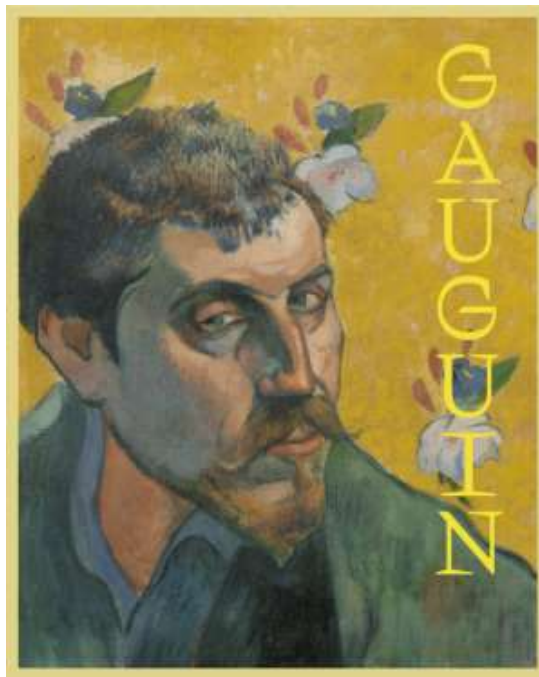
En måde at fordømme en kunstner på er at mene, at hans kunst ikke er stor kunst, hvorfor den kan dømmes ude og aflyses. Et mål bliver således at frakende den moralsk anløbne enhver kunstnerisk evne. Et andet mål bliver at omskrive kunsthistorien fra de mishandlede position; for ofre er altid de mest oprigtige! Men som forfatteren skriver: kunsthistorien og museerne er ikke værdipolitiske renserier. - Forfatteren vender tilbage til denne diskussion sidst i bogen.

Émile Zola definerede et kunstværk som "et hjørne af virkeligheden, set gennem et temperament." Det er måske en kliché, men kunstneren bliver et menneske af sin nutid, et eksempel og en lededfigur for tidsånden.

Den anden halvdel af 1800-tallet bød også i Frankrig på industrialisering, arbejderklasse og socialisme. Arbejdskraften flyttede fra land til by, og borgerskabet blev rigere og blomstrede op. Også indenfor kunsten var der opbrud. Kunstakademiet og den toneangivende Salon mistede det førende fodfæste. Kunst skulle afsættes på markedsvilkår: kunne den sælges? Og hvis den kunne: så til hvilken pris? Én af de sidenhen mest kendte nye retninger var impressionismen.

Paul Gauguin blev født d. 7. juni 1848. Hans første karriere var som matros i handelsflåden, men i 1868 blev han optaget i Marinen, hvor han gjorde tjeneste indtil 1871. Han blev derefter børsmægler i Paris indtil 1882. - I 1872 mødte han den danske sprogstuderende Mette Gad, som han blev forlovet og gift med i 1873. Parret fik fem børn, og selv om de levede hver for sig det meste af livet, blev de aldrig skilt. I 1884 flyttede parret til Rouen og senere samme år til København. I 1885 flyttede Gauguin skuffet over den manglende anerkendelse i Danmark tilbage til Paris. Senere samme år tog Gauguin til Dieppe, som var ét af parisernes fortrukne feriesteder for både adel og borgerskab. Og kunstnerne fulgte med. Gauguin blev lige som mange andre (også danske) kunstnere betagede af Bretagne og bretonerne, som dengang stadig var "oprindelige." Gauguin glemte aldrig bretonerne og brugte dem resten af livet mere eller mindre direkte i nogle af sine malerier. Det skal oplyses, at Gauguin var repræsenteret på Den Fries Udstilling i 1891, og at han havde en udstilling i København i 1893, hvor han udstillede 51 værker, og hvor Vincent van Gogh udstillede 19 værker.

Allerede medens han var børsmægler, begyndte Gauguin at male lige som mange andre amatører i den bedre del af "la Bourgeoisi," borgerskabet. Han kom aldrig på Kunstakademiet, men fik forbindelse til den dansk-franske maler Camille Pissaro, hos hvem han opholdt sig i tre perioder. Pissaro og Degas inviterede i 1879 Gauguin til at udstille med "De uafhængige" på den fjerde impressionistudstilling. Hans eneste værk ved den lejlighed var dog en marmorbuste af sønnen Émile. På udstillingen året efter udstillede han syv malerier og en skulptur.

Man kan diskutere, om Gauguin var impressionist, men det kan ikke diskuteres, at han i hvert fald ikke var neoimpressionist. De sidstnævnte brugte pointillismen i deres malerier. De sammensatte hver lille plet maling af flere forskellige farver, alt efter hvad de ønskede, at betragteren skulle opfatte som den endelige farve. En teknik, som var fremkommet efter, hvad videnskaben dengang mente om, hvordan syns- og farvesans opstod. Et godt eksempel er Georges Seurats meget store (2x3 m.) maleri "En søndag eftermiddag på La Grande Jatte." (1884). Gauguin mente, at det var en videnskabelig metode at male på den måde. Den kunstvilje eller -sans, der driver mennesket er individuel og ophøjet. Den er ikke i kollektivet og ikke i videnskaben.

Gauguin var inspireret af græsk og japansk kunst lige som så mange andre. I Frankrig var især japansk kunst af enhver slags meget populær; man kalder det "Japonisme." Et eksempel fra Gauguin er maleriet "Nature morte med hestehoved" fra 1886. Her er både japanske vifter og en japansk dukke.

Impressionismen fik kunsten væk fra akademiets formeltyranni. Kunstnerne skulle male landskaber i stedet for historiske og mytologiske motiver. I 1887 fik Gauguins personer skrånede, skæve eller sammenknebne øjne. Og det blev ved resten af hans liv. En inspiration fra japansk kunst? - Gennem livet var Gauguin ven (og somme tider uven) med maleren Vincent van Gogh. Gauguin opholdt sig i perioder hos venen og malede sammen med ham. Når de kunne male ude i naturen, gik det bedre, end når Mistralen blæste, og de måtte opholde sig og male inden døre i van Goghs hus. Gauguin og van Gogh byttede selvportrætter, lige som mange andre kunstnere gjorde. Gauguin malede i det hele taget mange selvportrætter, hvoraf en del blev brugt som gaver. Van Gogh så på naturen og menneskene omkring ham som en livline, medens Gauguin så det som en lænke. Deres idealer for maleriet var uforenelige. Van Gogh malede det sted, hvor han befandt sig, medens Gauguin ikke var stedbunden. Mange af Gauguins malerier kunne være malet hvor som helst. Et eksempel ses i begges maleri af en natcafé i 1888. Van Goghs maleri er af Natcaféen i Arles, medens Gauguins er af de personer, som var i en tilfældig natcafé.

Et par nedslag fra den store biografi om Gauguin. - Gauguin så og tegnede en kvindelig mumie fra Peru i Trocaderomuseet i 1884 eller 1886. Mumien med bøjede ben og hænderne på hver side af hovedet indgår med stillingen (især hænderne) i mange af Gauguins malerier. - Madeleine Bernard, som Gauguin malede i 1888, var på det tidspunkt 17½ år gammel, men ser ældre ud. Hun optræder senere som sig selv eller med dele af hendes fysiognomi i andre malerier. Madeleine var lillesøster til maleren Émile Bernard, som var Gauguins ven og kollega. - Maleriet "Vinhøsten. Menneskelig elendighed (november)" fra 1888 viser en pige med Madeleines pande, skæve øjne og hænderne ved hovedet, en kone som passerer forbi og to kvinder i færd med vinhøsten og i bretonsk tøj. Billedet giver med rette forfatteren anledning til flere forskellige fortolkninger. Og til at konstatere Gauguins genbrug af elementer i malerierne. I fortolkningen henvises blandt andet til Victor Hugo's roman "Les Misérables," som Gauguin var meget inspireret af. Titlen skal måske ikke oversættes til "De elendige," men nærmere til "De ynkværdige."

På verdensudstillingen i 1889 i Paris var der blandt andet udstillinger fra andre kontinenter. Frankrig havde mange kolonier og allerede i 1880 var Polynesien blevet fuldt annekteret. Gauguin var begejstret ved tanken om at rejse ud i verden med skiftende rejsemål.

Under overskriften "Ecco Homo" beskæftiger bogen sig med Gauguins religiøse malerier. Han malede flere billeder af Kristus. I bogen er gengivet og fortolket: Den Grønne Kristus (1889), Den Gule Kristus (1889), Vision af Prædikenen (Jakobs kamp med englen) (1888), Selvportræt (Jesus i Getsemane) (1889) og Selvportræt med den gule Kristus (1889).

Mange danskere kender nok Gauguins malerier fra Tahiti bedst. Gauguin rejste derud i to omgange: 1891-1893 og 1895-1903. Han havde iscenesat sig som vild (sauvage), utilpasset og uden for normerne. Han drømte, som mange andre, om troperne som et romantisk Paradis, det eksotiske, det oprindelige. Men Gauguin kom for sent. Det oprindelige og uspolerede kunne kun ses i glimt. Hovedstaden Papeete var som en fransk provinsby. - Gauguin havde forventet at male mange portrætter, men billedet af Suzanne Bambridge (1891) blev ikke godt modtaget, så der var ikke mange bestillinger. Det første rigtige maleri af en indfødt kvinde gengivet i bogen er "Tahitikvinde med blomst" (1891). Et andet ikonisk maleri er "Markedspladsen" med fem kvinder på en bænk. I fortolkningen af billedet nævnes kvindernes nærmest egyptiske skikkelser og prostitution som noget naturligt og helligt. Det skal bemærkes, at prostitution i Frankrig var både lovligt og reguleret. I bogen er der flere eksempler på og

fortolkninger af Gauguins kunst på Tahiti og på øen Hiva Oa, som lå seks dages sejlads fra Papeete. Gauguin sejlede til øen og "søgte ud i skovene." Han håbede måske at finde dét, som han havde rejst efter. I 1892 søgte Gauguin om hjælp til repatriering og ankom til Marseilles i 1893 med 66 malerier, mange skulpturer og fire franc på lommen. En udstilling i Paris må nærmest betegnes som en fiasko.

Skuffet rejste Gauguin i 1895 tilbage til Tahiti. Nu var der kommet elektrisk gadelys i Papeete! I 1896 malede Gauguin et bestillingsarbejde for den lokale advokat Auguste Goupil. Motivet var Goupils datter Jeanne, som på det tidspunkt var ni år, men på maleriet ser ældre ud. "Portræt af en ung pige" er et meget smukt eksempel på Gauguins kunst. Der er trykt og fortolket flere andre malerier fra Gauguins ophold på øerne. Sidst i bogen er der eksempler på Gauguins malerier af blomster (især solsikker), som den franske gallerist Amboise Vollard rådede ham til at male. De kunne sælges!

Gauguin tog igen til Hiva Oa, som var næsten ubefolket, og hvor leveomkostningerne var lave, men her fik han ikke ro. Han lå i stridigheder med naboer, andre beboere og myndigheder om moral, religion, ejendomsret, ægteskabs- og faderskabsforhold; og han lå i med mindreårige piger og havde syfilis. I første omgang var det næppe hans tanke at blive fastboende, men at blive inspireret. Inden længe må han have indset, at det var hans sidste og blivende sted.

I bogen kaldes Gauguins store maleri "Hvor kommer vi fra? Hvad er vi? Hvor går vi hen?" for Gauguins kunstneriske testamente. Maleriet måler 139x375 cm., og er malet i 1897-1898. Som forfatteren skriver, kan en analyse af det fylde flere bøger, men alle forslag ville være ufuldstændige.

Billedet er sammensat af grupper af mennesker i forskellige stillinger og med forskellige gøremål. Her er livets cyklus i en paradisisk scene, og billedet består af fragmenter og usammenhængende stumper – som livet selv. Det blev solgt til en læge i Bordeaux i juli 1901 for 1500 franc.

Gauguin døde d. 8. maj 1903.

Bogens sidste afsnit handler om Gauguins eftermæle 1903-2021 i romaner og på film.

Forfatterens konklusion er, at man kan godt være en stor kunstner, selv om man er mere end almindeligt usympatisk. Gauguin er ikke et eksempel til efterfølgelse, men den nutidige moralske stillingtagen til datidens forhold fremmer ikke forståelsen af hans kunst.

Strandberg Publishing har igen udgivet en mere end storartet bog om en kunstner. Bogen er smukt og solidt indbundet og malerierne er trykt på halvmat, tykt papir med god farvegengivelse.

Forfatteren har med stor research skrevet en omfattende biografi om Paul Gauguins liv og kunst og fortolket hans malerier meget indsigtfuldt.

[Historie-online.dk, den 12. januar 2022]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/arken-de-foerste-25-aar>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/byens-hjerte>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/boerglum-domkirke-og-kloster-i-middelalderen>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/biografier-erindringer-60-60/nolde-maleren-der-traadte-ved-siden-af>)